

Datum doručení: 31. 1. 2024

Centrální číslo jednací: PS20240002237

Věc: Posudky – posouzení práce asistentů poslanců

Žádost

(...)

Žádost o poskytnutí informace

(dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím)

(...)

„ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, Vás tímto zdvořile žádám o poskytnutí posudků, které obsahují posouzení práce asistentů poslanců v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR z pohledu závislé práce, a které měli dojít k závěru, že se v tomto případě o závislou práci nejedná. Konkrétněji nejsem schopen posudky identifikovat, neboť v rámci veřejně dostupných informací jsem nenalezl jejich bližší identifikaci, informace o jejich existenci však vychází z odkazovaného článku Lidových novin, který byl založen i na informacích tehdejšího vedoucího tiskového odboru sněmovny, pana, viz PÁLKOVÁ, Š. Asistenti poslanců? O švarcsystem nejde, zjistila inspekce ve Sněmovně. In lidovky.cz [online] 11. května 2012 [cit. 2024-01-31]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/o-svarcsystem-se-v-pripade-asistentu-poslancunejedna-zjistila-inspekce.A120510_185459_In_domov_spa. [„Sněmovna si kvůli kontrole nechala vypracovat i vlastní posudky, aby se ujistila, že nejde o černotu.“]

„V souladu s ustanovením § 17 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb. žádám o potvrzení předpokládané výše úhrady nákladů, budou-li účtovány. Informace žádám poskytnout v elektronické formě do datové schránky ID: Za poskytnutí informací předem děkuji.“

Odpověď

(...)

Vážený pane.....,

potvrzujeme, že Kancelář Poslanecké sněmovny přijala dne 31. ledna 2024 prostřednictvím datové schránky Vaši žádost, podanou podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), v níž žádáte o (citujeme): „poskytnutí posudků, které obsahují posouzení práce asistentů poslanců v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR z pohledu závislé práce, a které měli dojít k závěru, že se v tomto případě o závislou práci nejedná.“. Dále v textu své žádosti sdělujete, že nejste schopen posudky konkrétně identifikovat, neboť v rámci veřejně dostupných informací jste nenalezl jejich bližší identifikaci, když informace o jejich existenci opíráte na Vámi odkazovaný článek z Lidových novin.

Nejprve Vás chceme informovat, že v souladu s Příkazem č. 4/2010 vedoucího Kanceláře Poslanecké sněmovny, v platném znění, je k vyřízení Vašeho podání příslušné Samostatné oddělení styku s veřejností Kanceláře Poslanecké sněmovny.

K meritu Vaší žádosti poskytujeme následující informace. K otázce uzavírání smluv k zajištění služeb asistenta poslance bylo vypracováno právní stanovisko (v rozhodné době) Kanceláře Poslanecké sněmovny následujícího znění (citujeme):

„Podle § 117 odst. 1 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, plní Kancelář Poslanecké sněmovny úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti Poslanecké sněmovny, jejích orgánů, funkcionářů, poslanců a poslaneckých klubů. Na základě tohoto ustanovení přijal rozpočtový výbor své usnesení č. 14 ze dne 11. srpna 2010, ve kterém upravil podrobnosti pro zajištění služeb asistentů poslanců. Toto usnesení určuje celkový finanční limit za tuto službu pro jednoho poslance a stanoví, že Kancelář Poslanecké sněmovny uhradí výdaje na asistenta osobě vybrané poslancem, která uzavře s Kanceláří Poslanecké sněmovny smlouvu o poskytování služby asistenta. Podmínkou pro uzavření smlouvy je podle tohoto usnesení předložení dokladů nezbytných pro její uzavření (např. živnostenského oprávnění s předmětem činnosti „poradenská a konzultační činnost, zpracování odborných studií a posudků“, „služby v oblasti administrativní správy a služby organizačně hospodářské povahy“, „činnost podnikatelských, finančních, organizačních a ekonomických poradců“). Poslanec svým podpisem na smlouvě stvrzuje, že danou smlouvu bere na vědomí.

Smlouvy uzavírané s asistenty poslanců nemohou být ze strany Kanceláře Poslanecké sněmovny uzavírány na základě zákoníku práce (nemůže se jednat o pracovní nebo obdobnou smlouvu), neboť vztah, který mezi asistentem poslance a Kanceláří Poslanecké sněmovny vznikne, nenaplňuje znaky závislé činnosti (asistentovi z tohoto vztahu nevznikají vůči Kanceláří Poslanecké sněmovny žádná práva ani povinnosti vyplývající ze zákoníku práce). Kancelář Poslanecké sněmovny nestanovuje asistentovi druh práce, místo výkonu práce, den nástupu do práce, nepřiděluje mu práci, asistent poslance není podřízen příslušným vedoucím pracovníkům Kanceláře Poslanecké sněmovny, Kancelář Poslanecké sněmovny mu nevytváří podmínky pro úspěšné plnění pracovních úkolů, nekontroluje jejich plnění, nestanovuje rozsah pracovní doby, nevede evidenci docházky, neurčuje nástup na dovolenou, neseznamuje ho s předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci ani nezajišťuje jeho stravování, smlouva je uzavřena pouze na dobu výkonu mandátu poslance, asistent nevystupuje jménem Kanceláře Poslanecké sněmovny, ale „jménem“ poslance, Kancelář Poslanecké sněmovny nezakazuje asistentům poslanců práci pro jiné subjekty, Kancelář Poslanecké sněmovny nese odpovědnost za činnost asistenta, Kancelář Poslanecké sněmovny asistentovi nepřiděluje pracovní nástroje (počítač, fax, telefony, administrativní pomůcky apod. – na tyto prostředky a pomůcky má nárok podle zákona přímo poslanec). Smlouva mezi Kanceláří Poslanecké sněmovny a asistentem poslance proto nesplňuje základní znaky pracovní nebo obdobné smlouvy podle zákoníku práce. Z výše uvedeného lze podle našeho názoru dovodit, že úkoly plněné asistenty pro poslance nemůže Kancelář Poslanecké sněmovny zajišťovat svými „stálými“ zaměstnanci v pracovním poměru. Své běžné úkoly přitom Kancelář Poslanecké sněmovny zajišťuje svými vlastními zaměstnanci v pracovním právním vztahu podle zákoníku práce. Současně je podle našeho názoru nezbytné vzít v úvahu v posuzovaném případě skutečnost, že mezi poslancem, jeho asistentem a Kanceláří Poslanecké sněmovny se jedná o naprosto specifický a ojedinělý vztah, který není možné posuzovat a hodnotit podle kritérií charakteristických pro pracovní právní vztahy.

Asistenti poslanců nezajišťují pro Kancelář Poslanecké sněmovny běžné úkoly vyplývající z předmětu její činnosti a nejsou při plnění svých úkolů v obdobně závislém

postavení jako zaměstnanci Kanceláře Poslanecké sněmovny v pracovněprávním poměru. Služby asistenta poslance nejsou tedy vykonávány na základě pracovní nebo obdobné smlouvy podle zákoníku práce, ale jsou pro poslance poskytovány na základě zvláštní smlouvy.

Smlouva o zajištění služeb asistentů poslanců je uzavírána v souladu s § 117 odst. 2 zákona o jednacím řádu Sněmovny, podle něhož je Kancelář Poslanecké sněmovny správce rozpočtu Poslanecké sněmovny. Podle této úpravy, jakož i podle úpravy obsažené v zákoně č. 236/1995 Sb. (o platu ústavních činitelů), nemůže proto poslanec za tyto služby platit sám, ale vyplácí je správce příslušné rozpočtové kapitoly, tj. Kancelář Poslanecké sněmovny.

Ze shora uvedeného lze dovodit, že úprava této věci v rámci Poslanecké sněmovny a Kanceláře Poslanecké sněmovny jako organizace s určitým specifickým postavením a specifickými úkoly vůči poslancům, je optimálním řešením založeným na obchodně závazkovém vztahu, které odpovídá příslušným právním předpisům, a jehož obsahem není zastřený výkon závislé práce (tzv. „švarc systém“), neboť asistenti vykonávají svoji činnost samostatně, pod vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku. Účelem smluv mezi Kanceláři Poslanecké sněmovny a asistenty poslanců není obcházení platných právních předpisů, zaměstnávání „načerno“, získávání neoprávněné ekonomické výhody, vyhýbání se daňovým povinnostem apod. Pouze pro doplnění sdělujeme, že stejný systém uzavírání smluv s asistenty je aplikován v Senátu, resp. Kanceláři Senátu.

Pod právní úpravou definice závislé práce, tak jak ji od 1. ledna 2012 přináší novela zákoníku práce, se rozumí práce, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně. Podmínkou je, že závislá práce je vykonávána za mzdu (plat nebo jinou odměnu za práci), na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele (popřípadě na jiném dohodnutém místě). S rozšířením smluvní volnosti účastníků pracovněprávních vztahů zavedené novým zákoníkem práce od 1. ledna 2007 došlo k vypuštění ustanovení upravujících povinnost zaměstnavatelů zajistit plnění běžných úkolů pouze svými zaměstnanci. Pokud se v současné době v mediálních prostředcích upozorňuje na znovu zavedení tzv. „švarc systému“, k tomu je třeba poznamenat, že se zaměřuje „švarc systém“ s novým zákazem zprostředkovávat práci cizincům formou jejich dočasného přidělování k uživateli prostřednictvím agentur práce.

V některých novinových článcích byly mimo jiné prezentovány názory, že řešením by bylo, aby se v případě asistentů poslanců jednalo o klasický pracovně právní poměr mezi asistentem poslance a Kanceláři Poslanecké sněmovny (tj. aby se jednalo o zaměstnance Kanceláře Poslanecké sněmovny). Domníváme se, že toto řešení by bylo z hlediska platné právní úpravy obsažené zejména v zákoníku práce velmi sporné až nemožné, neboť takový pracovně právní poměr by nesplňoval elementární náležitosti stanovené pro jakoukoli pracovní nebo obdobnou smlouvu (viz výše).

Na závěr považujeme za nezbytné uvést, že již v roce 2005 byla provedena ze strany Úřadu práce hl.m. Prahy kontrola dodržování pracovněprávních předpisů v Kanceláři Poslanecké sněmovny, zaměřená mj. i na uzavírání smluv mezi KPS a asistenty poslanců, resp. na dodržování příslušných ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Z protokolu o výsledku této kontroly ze dne 7.6.2005 vyplývá, že při plnění povinností nebylo u Kanceláře Poslanecké sněmovny zjištěno porušení tohoto právního předpisu.

Pokud by mělo dojít v této věci k nějaké změně, mohla by event. spočívat ve změně příslušných právních předpisů, a to zejména zákona č. 236/1995 Sb. (o platu ústavních činitelů). Takovou úpravu by měl případně předložit některý z poslanců nebo skupina poslanců. Současně se domníváme, že uvedenou věcí by se mohla též zabývat Stálá komise pro práci Kanceláře s tím, že další případné kroky by bylo vhodné činit po projednání v této komisi.“.

Nad rámec uvedeného ve shora citovaném stanovisku Kanceláře Poslanecké sněmovny lze doplnit, že ke stejnému závěru, že se tedy nejedná o závislou práci, dospěla i opakovaná podrobná kontrola ze strany Státního úřadu inspekce práce v roce 2012.

Vážený pane magistře, velice se omlouváme, že technickým nedopatřením došlo k jednodennímu opoždění odeslání Vámi požadovaných informací. Závěrem současně sdělujeme, že tímto Vám poskytujeme veškeré existující informace, které má povinný subjekt k předmětu žádosti k dispozici.

S pozdravem